

Robuust of fragiel?

'Kantje boord' en 'door het oog van de naald', waren bij uitstek de woorden die gebruikt werden de dag nadat de hoogste standen ooit van de Maas werden gemeten. En dat midden in de zomermaand juli. Extreme neerslag in Duitsland en België zorgden voor het zeer snel stijgen van het waterpeil in de ons omringende rivieren. De gevolgen zijn aanzienlijk. In Nederland heeft de extreme waterstand voornamelijk geleid tot materiele schade, echter onze buurlanden werden ook geconfronteerd met inwoners die de ramp niet overleefden.

TEKST JACK COX

De opluchting dat de Maas niet op grote schaal buiten zijn oevers trad, zijn te danken aan de maatregelen die na de zware overstromingen in 1993 en 1995 in Limburg zijn genomen. Om nieuwe overstromingen te voorkomen, moest de rivier de ruimte krijgen.

Het hoogwater werd dan ook als de 'ultieme proef' gezien. Er stroomde meer water door de Maas dan ooit. Het robuust maken van de bescherming tegen het hoge water heeft duidelijk zijn vruchten afgeworpen. Logische gedachtegang. Als de veiligheid in het gedrang komt, is het een natuurlijke respons dat je de bescherming verhoogd.

Hoe robuust zijn eigenlijk onze financiële markten? Momenteel is er meer schuld dan ooit uitgegeven. In totaal staat nu ongeveer 365 procent van het mondiale BBP uit aan schulden.

Op 15 september 2008 stonden we aan de vooravond van het faillissement van de Amerikaanse bank Lehman Brothers. Een onvergetelijk moment in de geschiedenis, want het luidde een wereldwijde financiële en economische crisis in. Door deskundigen wordt dit aangeduid als een Minsky-moment, genoemd naar de tot dan toe relatief onbekende econoom Hyman Minsky.

INSTABILITEIT

Minsky leefde van 1919 tot 1996. Hij beargumenteerde dat het kapitalisme inherent onstabiel is, waardoor het risico bestaat dat het systeem bij tijd en wijle ineenstort.

Hij noemde zijn theorie *De financiële instabiliteitshypothese*. Hierin beschreef hij de ontwikkeling van een economie komende uit een crisis waarin banken opereren die zeer terughoudend zijn met het verlenen van krediet, als ook bedrijven die er een zeer conservatieve bedrijfsvoering op na houden. In een dergelijk economisch klimaat zullen leningen als ook de rentebetalingen bijna altijd terugbetaald worden, waardoor er langzaam maar zeker een gevoel van succes ontstaat.

Dit zal ervoor zorgen dat er partijen opstaan die meer risico gaan nemen om hun winstgevendheid te vergroten. En de banken zijn hen hierbij graag van dienst. Steeds minder wordt vervolgens de nadruk gelegd op het feit dat het ook wel eens mis kan gaan. De zorgeloosheid neemt toe. Zolang dit goed blijft gaan, lokt dit speculatief gedrag uit. Hoe groter deze groep is, des te onstabiel en fragieler wordt de economie als geheel. Een ogenschijnlijk kleine gebeurtenis kan dan grote gevolgen hebben.

INGRIJPEN

Gerennomeerd Amerikaans onderzoek door het economen echtpaar Romer geeft aan dat het van cruciaal belang is dat centrale instanties de ruimte hebben om na een financiële crisis in te kunnen grijpen. Is deze ruimte er niet dan kunnen de negatieve gevolgen met een factor 10 toenemen.

Vandaar dat juist in tijden van economische voorspoed een monetaire en financiële beleidsruimte dient te worden gecreëerd om adequate maatregelen te kunnen treffen bij een volgende crisis. Dit is ook wat Minsky bepleit. Het voorkomen van een financiële crisis is in zijn optiek onmogelijk, omdat er altijd weer langzaam maar zeker grenzen worden opgezocht waardoor het financiële systeem als geheel aan het wankelen wordt gebracht.

De recente watersnoodramp toont aan dat juist het versterken van de dijken ons heeft beschermd voor groter onheil. Het aangaan van steeds meer schulden kan tijdelijk een oplossing zijn maar we dienen ons te realiseren dat hierdoor het systeem steeds fragieler wordt terwijl uiteindelijk de meeste bescherming wordt genoten in een robuuste omgeving. ■

Jack Cox is directeur van vermogensbeheerder Forza Asset Management, oprichter van Econsenso en auteur van Vliandereconomie.